

doen, als we niet innerlijk het leven gezond houden? We zullen in onzen tijd het moeten leeren verstaan, dat we om het huis des Heeren onzes Gods wil, het goede moeten zoeken voor onze jonge menschen, ook door de catechese.

J. W.

HET BOEK VAN DE WEEK

Prof. Dr. H. Bavinck, *Magnalia Dei*. Tweede druk. — J. H. Kok N.V., Kampen, 1930.

Een Boek-van-de-week-artikel?

Ja, maar dan van een bijzonder karakter.

Niet de bespreking van een nieuw-verschenen boek, welks beteekenis door een ter zake kundigen medewerker wordt aangetoond.

Niet het aanwijzen in systematische weergave van inhoud en, al dan niet geslaagden, bouw van het boek.

Want „*Magnalia Dei*” heeft noch het eene noch het andere onder ons noodig. 't Is immers een van onze standaardwerken, een bezit, waarvan onze kring met dankbaren trots gewagen kan.

Toch een Boek-van-de-week-artikel. Omdat het betreft „*Magnalia Dei*”, een van de kostbaarheden uit Prof. Bavinck's rijke geestelijke nalatenschap.

Want het schrijven over „*Magnalia Dei*”, nu het in zijn tweede druk is uitgekomen, is, vergeleken derwijs gezegd, een opwachting maken! 't Is het gaan begroeten van den groote en door zijn positie belangrijke, die opnieuw in ons midden verschijnt. 't Is het gaan spreken van verschuldigd eerbied in een erkennen van superioriteit en gezag!

Ons blad wil zich gaarne voegen in de rij van hen, die zich tot deze huldiging opmaken. Want het heeft onder zijn lezers velen, voor wie „*Magnalia Dei*” van levensbeteekenis is geweest. Nog onlangs hoorde ik van één hunner, die het boek „doorkropen” had en die zich, aldus toegerust met een welgefundeerde kennis omtrent de Gereformeerde geloofsleer, paraat voelde voor de leiding van bepaalden tak van Evangelisatie-dienst, voor welken hij krachtens zijn maatschappelijke antecedenten de geschikte man werd geacht. En met hem zijn het tientallen, die dit boek hebben gelezen, hebben bestudeerd, vele avonden achtereen: menschen, die Prof. Bavinck met name als zijn lezers zich had gewenscht, „gewone leden der gemeente, die door middel der catechisatie voor de toelating tot het heilig avondmaal zich voorbereiden, of ook daarna in de kennis der waarheid (bleven) belangstellen”; maar ook vele anderen: onderwijzers, die ter meerdere ontwikkeling of met het oog op hun studie van deze „onderrichting in den christelijken godsdienst” konden profiteren; leiders van vereenigingen, studenten, docenten.

Zij allen hebben bij eerste verschijning (1907) het boek gekocht en het altijd op een eereplaats bewaard, omdat het een eereplaats had in hun hart, ondanks de bescheiden verwachtingen, die de Auteur van zijn werk koesterde, „een poging, (die) zeker het ideaal niet (zal) bereiken”. Ze hebben dus bij dezen tweeden druk geen belang, inzonderde die in staat stelt het boek (lang uitverkocht en niet dan uit bibliotheken of door leenbruik te krijgen) te bezitten. Maar ze zullen zeker mede willen behooren tot degenen, die bij het weer-verschijnen van de *Magnalia* hun dankbaarheid en eerbied willen uitspreken voor den schat van kennis en treffelijke onderwijzing, die wijlen Prof. Bavinck hun daarin heeft geboden.

Namens hen allen dan maakt ons blad, dat de ontwikkeling van het gereformeerde leven in zijn vaandel schrijft, in een Boek-van-de-week-artikel zijn „opwachting” bij dezen tweeden druk!

Maar we hebben ook nog andere lezers: jongeren, die bij de eerste verschijning van het boek nog niet tot de belangstellenden konden behooren en die nu misschien wel bij name deze „*Magnalia Dei*” kennen, maar het werk zelf eigenlijk nooit hebben gezien of gelezen. Zij hebben wel belang bij deze uitgave in tweeden druk, want nu kunnen ze zich het boek aanschaffen en op hun beurt er de winst uit trekken, die een vorige generatie heeft verrijkt.

Of het boek voor hen geschikt is, of ze er wat aan zullen hebben in dezen tijd van boeken-veelheid en ontwikkelingsgelegenheid op alle gebied?

Laat op die vraag het voorwoord van den eminenten Schrijver zelf antwoorden, het voorwoord voor den eersten druk, maar dat nog onverzwakt, geldt voor dezen tijd:

„Onder hen (= de lezers) heb ik bij voorkeur gedacht aan al die jonge mannen en vrouwen, die dikwerf reeds op vrij jeugdigen leeftijd in werkplaats of fabriek, in winkel of kantoor, in scholen van meer uitgebreid of middelbaar of gymasiaal onderwijs opgeleid worden tot hun toekomstig beroep en daar menigmaal in kennis komen met de veelvuldige bestrijdingen, waaraan de Christelijke religie in den tegenwoordigen tijd is blootgesteld. Daar zijn er velen onder hen, die nog wel gaarne willen gelooven, maar wien het door de omgeving, in welke zij verkeerden, en door de bedenkingen en

tegenwerpingen, die zij hooren, zoo uiterst moeilijk wordt gemaakt. In elk geval, aan blijmoedigheid en geestdrift is hunne belijdenis gespeend. En toch, daartoe moet het weer komen en zal het ook weer komen, als de waarheid recht wordt verstaan. Als de werken Gods bij hun eigen licht worden beschouwd, drijven zij vanzelf tot bewondering en aanbidding uit. Dan zien wij, dat het Christelijk geloof niet alleen veel te zijnen gunste aanvoeren kan, maar dat het ook prikt met een inwendig schoon, en dat het, door zijn innerlijke waarheid en heerlijkheid zich aanbeveelt aan de conscientien der menschen. Dan danken wij God, niet dat wij moeten, maar dat wij mogen gelooven. Dan beseffen wij eenigermate, wat wij voor ons denken en leven hebben aan ons geloof. En elk in eigen taal beginnen wij dan weer te verkondigen de groote werken Gods.”

Korter en klaarder kan de waardij van de leetuur der „*Magnalia Dei*” niet worden aangegeven en daarin de vraag der geschiktheid worden beantwoord. Juist in dezen tijd van boeken-veelheid, van ontwikkelingsgelegenheid op alle gebied is *Magnalia* een boek voor de jongeren: het verdiept eigen kennis en eigen inzicht, maar geeft tegelijk apologetisch onderricht; het spreekt over de eeuwige, maar doet tevens licht vallen op de tijdelijke verhoudingen; het is een handboek, maar niet minder ook een leesboek over de Gereformeerde geloofsleer — het is een goudmijn, waaruit de jongere van dezen materialistischen tijd opdelven kan de schatten, die boven-stoffelijk zijn en niet vergaan.

Daarom in de tweede plaats wijdt ons blad een Boek-van-de-week-artikel aan dit werk. De jongeren onder onze lezers moeten het kennen, moeten het bestudeeren, moeten het bezitten. En dan zullen ze mee gaan behooren tot die breede rij van dankbaren, die tot de huldiging van dezen groote onder de papieren leidlieden zich gaarne opmaken.

* * *

Nog moet ik aan dit artikel toevoegen een mededeeling van belang.

In de nalatenschap van Prof. Bavinck heeft zijn broer, Ds. C. B. Bavinck van Rotterdam, gevonden een enveloppe met het bijchrift „bestemd voor een eventueelen herdruk van „*Magnalia*”. De daarin vervatte copie droeg tot titel „Diensten en Ambten” en vormde dus een afzonderlijk hoofdstuk, wegge laten uit den eersten druk, „opdat de omvang van de *Magnalia* niet veel grooter zou worden, dan bij den opzet was vastgesteld”, aldus Ds. Bavinck in een „Voorrede bij den Tweeden druk”.

Als het voorlaatste is nu dit hoofdstuk aan de overigens onveranderde capita van dezen tweeden druk toegevoegd, waarmee, naar het zeggen van Ds. Bavinck, „een leemte, een onvolledigheid die bestond, is weggenomen”.

Den bezitters van den eersten druk, die in waarde niet is verminderd, zij deze gewenschte aanvulling onder de aandacht gebracht.

C. T.

LITERATUUR EN KUNST.

Aanteekeningen over Kunst.

III.

In de vorige aanteekening stelden wij in het licht hoe onder de leuze „l'Art pour l'Art” naar een ontplooiing der kunst werd gestreefd, die naar het heette vrij zou zijn van tendenzen, waartegenover dan een neutraal standpunt moest worden ingenomen.

Wij wezen erop, hoe ijdel dit streven was en hoe eenzijdig ook de neutraliteits-eisch door den kunstenaar en zijn kring werd opgevat. Hoe die eisch alleen aan anderen werd opgelegd, aan eigen kant houdende de beslissing om uit te maken wat al of niet onder tendentius of neutraal viel te verstaan, aldus een praedicaat van algemeenheid verleende enkel aan datgene wat met eigen opvattingen strookte.

Nu is het allerminst te misprijzen, dat iemand voor zijn opvattingen en overtuiging strijdt en ook aanhangers daarvoor zoekt te winnen; maar ernstige bedenkingen mogen rijzen, wanneer hij daarbij handelt en doet alsof ieder ander die overtuiging deelt of zou behooren te deelen, als gold het een zaak van algemeen belang, waaraan niemand, ook niet de gemeenschap, haar belangstelling en steun zou mogen onthouden.

Nochtans zijn de bedenkingen tegen dezen gedachtegang in kunstenaarskringen maar spaarsaam.

De latere generatie koestert hooge verwachtingen van de kunst voor de ontwikkeling van 't culturele leven.

Er is eene strooming die ook elders den kunstenaar inspireert om, — laat ons zeggen, — te anticiperen op een toekomstigen roem, door aanspraak te willen laten gelden op steun voor het baanbrekende werk dat in naam van de kunst zou worden verricht.

Het voornemen alleen, de kunst om de kunst dienen, moet al genoeg zijn om den kunstenaar een onafhankelijkheid te waarborgen, opdat hij zijn innerlijken drang zou kunnen „uitleven”.

Hoe zou men tegenover die offervaardigheid, om de kunst alleen om haarzelfswil te dienen, hem den kunstenaar, niet gaarne een offer willen toe brengen?

Begrijpelijk is het dat, naarmate de offerende belangstelling toeneemt, de opofferende schare van hen die door dien vrijheidsroes zijn aangestoken, zich uitbreidt, en het optreden derzulkten er niet minder aanmatigend op wordt.

Zou iemand het wagen de beteekenis en waarde van het werk voor de gemeenschap, wat nauwkeuriger te onderzoeken, dan is in den regel een hooghartig stilzwijgen of medelijdend schouderophalen voldoende om alen twijfel aan de universaliteit van het werk te doen verdwijnen als sneeuw voor de zon.

Zelfs de minachting die zulk een kunstenaar zegt de wereld toe te dragen, heeft merkwaardiger wijze op de stemming der wereld niet den minsten invloed.

Hem, den kunstenaar, den paladijn voor een destijds zoo diep vernederde en geknechte kunst, moet men ondanks alles blijven eeren.

Och, zult ge zeggen, geeft dit alles nu aanleiding tot zulke ernstige bedenkingen?

Heeft dit praktisch ook maar eenig effect op den gang van ons maatschappelijk leven, of wordt er wie dan ook door benadeeld of in zijn vrijheid belemmerd?

Goed, laat ons aannemen, dat in die gestie alszoodanig weinig verontrustends schuilt; dan geldt dit toch alleen maar de formeele zijde van het vraagstuk. De zaak heeft echter ook een materiëelen kant.

Een niet onbelangrijk deel toch der toenemende productie van officieus en officieel gesanctioneerde „levensuitingen”, bevat deels ook voor de gemeenschap weinig begeerenswaardige tendenzen en zelfs gevaarlijke symptomen die aanstekelijk kunnen werken op den geest van velen; te meer waar een zoo ruim mogelijke verspreiding of openbaarmaking geheel in de lijn der productie ligt.

Het betreft dan een kwaad, dat velerlei vertakkingen heeft en enkel bij den wortel doeltreffend te herkennen valt.

De verwachting dat het streven onder den titel „l'Art pour l'Art” meer verband en eenheid zou brengen in de kunst, zooals in vroegere tijdvakken, op de basis eener deugdelijk gefundeerde levens- en wereldbeschouwing inderdaad mogelijk bleek te zijn, is eens voor al beschaamd geworden.

Een leidende gedachte, die tot een zekeren stijl zou voeren, onthreekt geheel en al.

Iedere kunstenaar specialiseert zich individueel en acht zich aan niets gebonden, hetgeen noodzakelijk moet leiden tot excessen. Die excessen zijn vaak gemakkelijk te onderkennen, maar daar kunnen ook symptomen en schadelijke elementen in schuilen, die niet onmiddellijk nawijsbaar zijn, waartegen onervarenen moeilijk zijn te beveiligen.

Allerlei gevoelens, aandriften en begeerten komen hier tot uitdrukking. Een waar solipsisme heerscht op dit gebied.

Een protest of verbod haat hier niet. De wereld blijft daarvoor doof, want hetgeen wij begeeren wil de wereld niet, trouwens ze kan ook niet. Onze stem is dan ook als die eens roepende in de woestijn, zij verliest zich in het geklingklank der groote klok die de wereld voor hare uitverkorene luidt.

Een waar Calvinist evenwel legt zich maar niet zoo zonder meer daarbij neer, hij is trouwens in het bezit van sterke wapenen, en weet in principe zeer wel waar de schoen wringt.

De wereld houdt namelijk geen rekening met het vraagstuk der zonde als het onvermijdelijke deel van alle menschelijke actie.

Nu wordt de zonde wel eens vergeleken bij een gif. Indien die vergelijking te ver werd doorgevoerd zou men argeloos kunnen meenen, dat de zonde evenals het gif zou zijn te isoleeren.

De zonde is onbegrensd.

Het aantal definities voor het begrip der zonde is schier onuitputtelijk.

In het verband hier, is het dan ook tekenender van de zonde als van eene ontwrichting of vergroeiing te spreken.

De zondevloek heeft de organische eenheid van heel de wereld verbroken.

De breuk is in het menschelijk hart aangevallen en overgeslagen op het lichaam en op heel de natuur rondom, die aan Satan werd onderworpen.

Het kwaad der zonde is daarom zoo groot, omdat er methode en systeem inzit.

De zonde is een georganiseerd kwaad. Het is er mede als met een grondfout in eene berekening die zich mededeelt aan alle andere bestanddeelen der som.

Aldus wordt ook de zonde in de kunst openbaar, hetgeen tot groote waakzaamheid aanspoort.

Tegenover de wetenschap wordt de kunst wel voorgesteld van vrouwelijke geaardheid te zijn. Zij heet dan ook afhankelijk, maar haar invloed is er niet geringer om, zij vermag n.l. onze zinnen te